

проектом Радянського Союзу. Ялинки, безрелігійні колядки, новорічні привітання стали щорічною традицією радянського суспільства. Незважаючи на прагнення підмінити Різдво новим атеїстичним святом, більшовикам повністю цього не вдалося. До 1991 р. люди продовжували святкувати це християнське свято у підпіллі. Тим не менш, зусилля влади допомогли причепити нові світські новорічні традиції, які набули широкої популярності поряд з християнською різдвяною культурою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Борисенко В. Радянські свята і обряди в комуністичному вихованні / В.Борисенко, В. Келембетова, О. Обертинська та ін. – Київ : Політвидав України, 1978. – 255с.

2. Гусарова Т. Начало года в народном календаре / Открытый текст (Нижегородское отделение Российского общества историков – архивистов) / Ел. ресурс: <http://www.opentextnn.ru/museum/nn/aetnolog/rite/?id=2021>. Відвідано 24.02.2019

3. Рольф М. Советские массовые праздники / М. Рольф; пер. с нем. В. Т. Алтухова. – М.: Российская политическая энциклопедия: Фонд Первого Президента России Б.Н. Ельцина, 2009. – 439с.

Олексій Короткий,

студент 1 курсу магістратури
гуманітарно-економічний факультету
Наук. керівник: **В.М. Константінова,**
д.і.н., професор (БДПУ)

ТЮРЕМНИЙ РЕЖИМ В ГЕТЬМАНЩИНІ XVIII СТ.

Актуальність проблеми. Покарання – головний засіб встановлення соціального порядку. Вивчення історії ув'язнення актуалізується розвитком в Україні студій соціальної історії.

Ступінь досліджуваності проблеми. Проблема досліджується, переважно, на основі джерел права періоду. В сучасній історіографії комплексне вивчення проблеми шляхом розширення джерельної бази та методів соціальної історії проводить А. Сапронов [2].

Мета дослідження: розглянути особливості тюремного режиму в Гетьманщині. **Методи:** описовий, інтерпретації, порівняння, аналогії.

Сутність дослідження. За «Правами, за якими судиться малоросійський народ» 1743 р., джерелом для яких був, головне, Литовський Статут 1588 р., передбачалося три види ув'язнення: тюремне, гарматне, та арешт [1, с. 454]. Основою тюремного режиму була ізоляція. Секвестри Гетьманщини були відмежовані від навколишнього світу дерев'яним «палесадомъ» [2, с. 37]. На території острогу знаходилися дві тюремні хати та землянка для утримання найнебезпечніших злочинців [1, с. 105]. Поза тим, передбачалося спеціальне місце для усамітнення засуджених до смерті [1, с. 499]. Такий поділ свідчить про примітивний спосіб класифікації ув'язнених.

На думку А. Сапронова, утримування небезпечних злочинців під землею подібно до психоаналітичної інтерпретації структури особистості та нагадує «Воно», до якого витіснено небезпечні для суспільства прояви поведінки

[3, с. 35]. Поза тим, той факт що «сподні» тюрми за правовими приписами передбачалися для ув'язнення божевільних, [1, с. 383] нагадує інтерпретацію ізоляції в ранньомодерний період М. Фуко: засіб, яким раціональність витіснила ірраціональне з соціального та інтелектуального простору.

Хоча в'язні й були відокремлені від світу, проте не один від одного. «Права» передбачали одиночне ув'язнення лише для тих, хто підлягав страті [1, с. 107]. Якщо на Заході одиночне ув'язнення передбачалось для самозаглиблення та покаяння, в секвестрах Гетьманщини ж ще й для усвідомлення неминучості смерті, визнанні провини. В цьому злочинцеві допомагав священник, який мав «отводить от богопротивного отчаянія» [1, с. 449]. Не заборонялися й відвідини ув'язненого іншими особами, проте вони мали здійснюватися під наглядом вартових [1, с. 449].

Особливості перебування в'язнів не регламентувалися. Всі норми свідчать, що єдина вимога, яка ставилася до ув'язнених – не втікати, а до вартових – слідкувати, щоб не порушувався режим ізоляції. Застерігаючи вартових чинити послаблення ув'язненим «Права» не мають на увазі нічого іншого ніж переведення злочинця з спідньої до верхньої тюрми та звільнення раніше визначеного терміну [1, с. 107].

Можна зробити висновок, що на відміну від Західноєвропейських тюрем в українських не було примусової праці. Останню «Права» передбачали лише для бурлаків [1, с. 521], що зовсім не відповідало протестантському поглядові на працю як засіб ресоціалізації, а радше було просто реалізацією принципу відповідності покарання до злочину. Так, наприклад, паліїв спалювали живцем [1, с. 400].

Наглядав за дотриманням ізоляції вартовий, для якого було відведено окреме приміщення. Поза тим, він очевидно мав наглядати, разом з городничим, і за загальним станом тюрми та проводити огляд ув'язнених. Останній, за приписами «Прав», робився в разі чиєїсь втечі [1, с. 106]. Інструкцією ж Київського магістрату городничому 1757 р. встановлювалося, що вартовий має кожного дня оглядати в'язнів [3, с. 97]. Проте останній випадок був не правилом а виключенням, що було пов'язано з криміногенною ситуацією на Подолі та політичною боротьбою магістрату з поліцмейстером [3, с. 89-92]. Цей випадок є яскравою ілюстрацією того, як на тюремний режим впливав ширший соціально-політичний контекст, як тюрма була пов'язана з зовнішнім світом, від якого дарма що була відокремлена «ветхим тином» [2, с. 36].

Основні висновки. Аналіз тюремного режиму Гетьманщини XVIII ст. засвідчує: 1) ізоляція була не тільки головним принципом ув'язнення, але і організуючою його технологією; 2) існував примітивний поділ в'язнів на три групи; 3) на режим ув'язнення впливав ширший соціально-політичний контекст.

ЛІТЕРАТУРА

1. Права, за якими судиться малоросійський народ / [за ред. Ю. Шемшученко]. – Київ: НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, Ін-т укр. археографії та джерелознав. ім. М. С. Грушевського, 1997. – 547 с.
2. Сапронов А. Полковий секвестр Гетьманщини: зовнішній вигляд і стан споруди на середину XVIII ст. / А. Сапронов // Соціум. – 2018. – №1(5). – С. 31-46.
3. Тищенко М. Інструкція київського магістрата магістратському городничому 1757 року / М. Тищенко // Записки УНТ. – Київ, 1928 – Т. 28. – С. 89-97.